

Мајор **МИЛОШ ЦВЕТКОВИЋ**

РУКОВОЂЕЊЕ ВЕЗОМ У БОРБИ

Пошто у погледу руковођења везом постоје подељена мишљења и у пракси различита решења, то ћу у овом чланку изложити редослед решавања појединих питања у току рада штабова у разним борбеним ситуацијама.

Предлог начелника везе и командантова одлука

Поставка ОРС-е да се одлука доноси на основу процене ситуације, а по потреби и на основу предлога појединих органа команде, различито се тумачи. Једни сматрају да командант, кад већ ионако прима остале предлоге, треба обавезно да прими и предлог начелника везе (НВ). Ово се мишљење правда схватањем да је командант исто толико заинтересован за предлог НВ као и, например, за предлоге начелника артиљерије и инжињерије (НА, НИ), пошто и стање везе утиче на доношење његове одлуке. Оно је, понекад, последица и буквалног схватања да сви органи команде треба да подносе предлоге, и то лично команданту, као и тежња за очувањем „ауторитета“ начелника везе, који би, наводно, био запостављен у односу на остале референте уколико не би и сам подносио предлог команданту већ начелнику штаба (НШ). Други сматрају да командант не мора, па чак и не треба, да прима предлог НВ пре саопштавања одлуке, већ да питања везе неопходна за доношење одлуке треба да решава НШ и да их узима у обзир при састављању свога предлога. Они дозвољавају могућност да се, понекад, и командант може лично заинтересовати за мишљење или предлог НВ о неким конкретним питањима. Наведена тумачења намећу питање: да ли веза има утицаја на командантову одлуку и шта њега интересује по вези пре доношења одлуке?

Потребе за везом у борби су скоро увек једнаке и по обиму и по квалитету, али њене могућности зависе од ситуације тако да могу бити и велике и врло мале. Када су те могућности мале, онда је природно да се то мора негативно одражавати и на организацију командовања. По моме мишљењу, стање и могућности везе имају утицаја на командантову одлуку, али не у погледу одређивања елемената борбеног поретка (њихових задатака и постројавања, избора начина дејства и сл.) — мада постоје и таква схватања — већ у смислу организације командовања: одређивања рејона за распоред елемената

командовања, избора одговарајућих праваца, начина и времена премештања ових елемената, шире и свестраније примене и организације начина везе (официри за везу, лични додир старешина, везе по времену и простору и сл.), итд., при чему треба увек имати у виду недовољне могућности средстава везе. Зато ће НШ, при разматрању организације командовања, морати узимати увек у обзир и могућности везе, тражећи о томе потребне податке од НВ.

У разним ситуацијама биће различити и подаци о вези који ће пре доношења одлуке интересовати начелника штаба (команданта). Тако се, на пример, при упућивању предњих одреда, ваздушних десаната, убачених делова, итд., јављају интересантни могућности за везе командовања са овим деловима и за везе садејства ових делова са осталим елементима сопственог борбеног поретка. На вежбама се дешава да се ови делови (сви или поједини) упућују на извршење задатака а да се начелник везе о томе уопште не обавештава, због чега се ни веза са њима не може организовати, или му се то не саопштава правовремено и не траже му се целисходни предлози за организацију везе.

При разматрању мера за очување тајности припрема мора се захтевати од везе да примењује она средства и начине који ће задовољити те мере. Ово нарочито важи за радиовезе. Међутим, на вежбама се често целокупна веза између команди, како у рејонима прикупљања тако и у периоду смене јединица и изласка на положаје, обавља преко радија, тако да све остале мере маскирања могу да испадну узалудне, јер је непријатељ у стању да прислушкивањем и радиогониометрисањем открије и наше присуство и многе друге њему потребне податке. Зато од начелника везе треба тражити предлоге који ће обезбедити постизање тајности.

Код процене властитих снага и одређивања задатака потчињенима треба водити рачуна о стању јединица везе своје и потчињених команди, о могућности конкретног обезбеђења везе између њих, као и о томе да ли треба потчињене (придате) јединице ојачати средствима везе. Затим је важно и то да ли су јединице везе попуњене изворима електричне енергије за предвиђено трајање борбе.

У току процене времена потребно је узети у обзир и његов утицај на могућност организације, успостављања и одржавања веза, и зато треба о томе тражити мишљење и одговарајуће предлоге НВ. Интересантно је, на пример, да ли ће у предвиђеном року готовости ватреног система временски бити обезбеђена и готовост везе, јер се не може ни говорити о готовости ватреног система ако и везе нису благовремено успостављене. Затим је важно размотрити време поласка јединица из одређених рејона на дате задатке, као и то како ће утицати њихова брзина кретања или борбена дејства на могућности везе и када и како према томе треба ангажовати јединице везе. Поред тога, треба увек водити рачуна и о утицају времена као атмосферске појаве на примену и могућности везе. На појединим вежбама се догађа да се полази на марш пре но што су потребне везе организоване и проверене, да се јединице везе са закашњењем упућују у рејоне из

којих треба обезбедити везу са потчињенима, да команде прелазе на предвиђене рејоне КМ пре но што су везе из тога рејона успостављене и сл.

При одређивању места за распоред елемената командовања мора се узимати у обзир и мишљење НВ о могућностима и погодностима организације везе са предвиђених рејона. То је неопходно зато што конфигурација, шумљеност и комуникативност земљишта, постојање сталних линија, центара везе, електричних и индустријских објеката, итд., имају знатног утицаја на успешну примену везе. У пракси се решење овога питања најчешће своди само на тражење мишљења или предлога НВ за распоред КМ властитих јединица. Услови за целисходан распоред другог дела команде, помоћних командних места (ПКМ) и осматрачница најчешће се са гледишта везе занемарују како од командних органа, тако и од органа везе. Распоред ових елемената мора такође бити условљен и захтевима везе у погледу њиховог удаљења од осталих елемената командовања и избора погодног рејона за њихов смештај. Дешаваће се да претпостављени, из оправданих тактичких разлога, одређују КМ потчињеним јединицама. У тим случајевима, свакако, треба тражити и мишљење НВ о рејонима њиховог распореда. Са гледишта везе (нарочито њеног правременог планирања и успостављања) углавном би најцелисходније било да претпостављени одређују рејоне (може и у ширем смислу) КМ потчињених јединица. Предлог НВ у односу на распоред елемената командовања треба размотрити и са тактичког гледишта, у циљу усклађивања тактичких и техничких услова, пошто није редак случај да на вежбама начелници веза при подношењу предлога теже обезбеђењу само техничких услова.

Место осматрачнице (ПКМ), поред погодности осматрања (макар само и на правцу главног удара, тежишту одбране), треба да обезбеди и могућност утицаја команданта на рад свога штаба и потчињених јединица. Сама могућност осматрања, без испуњења и овог другог услова, неће бити од нарочите користи, а понекад може бити чак и од штете. Ако би одређивање посебног рејона за постављање осматрачнице компликовало питање организације и могућности везе на штету командовања, онда би било боље, да се таква осматрачница и не одређује, јер би се командовање можда много боље огарантовало боравком команданта на његовом КМ или код потчињених команданата на правцу главног удара (тежишту одбране).

Командант (НШ) још у припремном периоду размишља о рејону наредног КМ (О). При томе је врло важно да консултује НВ о могућностима везе (командовања) из тих рејона и у току премештања КМ (О). Тада ће се добити конкретни и прецизни подаци када, којим правцем, куда и којим средствима везе треба ове елементе премештати. Они ће омогућити НВ да правремено изврши припреме, створи потребне резерве и сл.

Шта ће у конкретном случају интересовати команданта (НШ) зависиће од саме ситуације и од тога шта је већ о свему томе командант (НШ) од раније и сам знао. Да ли ће командант (НШ), сем наве-

дених, тражити и неке друге податке, зависи од његовог метода рада, а те податке, као и оне које иницијативно даје начелник везе, треба, начелно, достављати начелнику штаба. Да би на време могао да даје жељене податке и предлоге, начелник везе мора да буде правовремено обавештен о појединим проблемима или лично да тражи њихово решење од претпостављених.

Према томе, предлог НВ (пре саопштења командантове одлуке) не треба да садржи одлуку о вези (као што се то на вежбама често чини) већ да обухвати начин и рок успостављања везе са јединицама које се упућују на извршење задатка пре саопштења командантове одлуке, распоред елемената командовања, готовост веза, мере тајности, ојачање потчињених јединица средствима везе, стање и могућности јединица везе и сл.

Рад са органима везе после саопштавања одлуке

Рад начелника везе после пријема одлуке команданта усмерен је на доношење одлуке о вези, правовремено саопштавање потребних података потчињеним јединицама и успостављање предвиђених веза. Зато НВ мора добро да процени време које му стоји на расположењу и да одреди када и шта треба учинити да би веза била правовремено организована и успостављена.

С обзиром на трајање процеса припрема за извршење задатка, одлука о вези (које везе и како организовати) најчешће се мора оформити пре поласка на командантско рекогносцирање, зато што НВ на рекогносцирању и организацији садејства треба да провери целисходност одлуке о вези, с тим што пре поласка на рекогносцирање даје задатке својим потчињеним (за разраду плана везе, итд.) и стручној потчињеној јединици и потчињеним јединицама саопштава потребне податке о вези.

Иако командантова одлука претставља основу за доношење одлуке о вези, ипак она (онако како се саопштава) не садржи све детаље који су потребни НВ за целисходно оформљење његове одлуке. Њему, на пример, недостају: командантова предвиђања о развоју ситуације и евентуалним маневрима, карактер садејства и везе између појединих елемената борбеног поретка, начин употребе тенкова и њихове везе са јединицом на чијем ће правцу дејствовати, време поласка јединица и веза са њима до изласка на положаје, веза између команданта и команде за време командантског рекогносцирања, организација, службе официра за везу и др. А квалитет одлуке о вези свакако је условљен познавањем ових и сличних питања. Зато начелник везе треба да добије наведене податке од начелника штаба, а понекад, можда, и лично од команданта. Неке податке, који се односе на родове, НВ може добити евентуално и од надлежних начелника. Како ће то бити обављено (на пример: позивањем НВ од стране НШ — команданта, тражењем потребних података од стране начелника везе и сл.), ствар је НШ (команданта) и његовог метода руковођења. У сваком случају, начелнику везе, пре оформљења одлуке о вези,

морају бити познати најважнији подаци, а та одлука треба да буде одобрена од НШ пре поласка на командантско рекогносцирање.

Целисходност одлуке о вези проверава начелник везе на командантском рекогносцирању и организацији садејства. Он ће утолико боље и реалније предвиђати и предложати употребу везе уколико буде детаљније упознат са решењем сваког тактичког питања. Зато је учешће НВ у овим радњама обавезно. Све што НВ том приликом сазна корисно је за примену веза у борби, јер ће он моћи на лицу места да даје своја мишљења о могућности везе при решавању појединих тактичких проблема. Сем тога, он ће тада моћи да успостави потребан контакт са командантима потчињених, ојачавајућих, подржавајућих и суседних јединица, односно са њиховим одговорним старешинама везе.

Искуства са неких вежби и решавања тактичких задатака показала су да се руковођење везом у периоду после доношења командантове одлуке препушта спонтаном току догађаја. Тако се, на пример, не постављају захтеви за обезбеђење тајности везе у полазним рејонима за смену, при изласку јединица на положаје и у току борбе. Команданти одлазе на рекогносцирање без обезбеђене везе са начелницима штабова који су остали у командама. Начелник везе не учествује у групи за рекогносцирање и организацију садејства или се са њим — ако случајно присуствује — такорећи ништа не ради. При решавању појединих питања на рекогносцирању (организацији садејства) не разматра се како ће командовање и садејство бити обезбеђени везом. Приликом припрема за извршење пробоја из окружења не улази се у могућности обезбеђења потребних веза у условима подељеног командовања и подршке јединица ван окружења. Начелници штабова понекад само формално одобравају одлуке о вези, без контроле и увида да ли је та одлука заиста прилагођена стварним потребама.

Отсуство детаљних података, који нису садржани у командантовој одлуци, врло често условљава да се организација везе врши на исти начин готово у свакој ситуацији. Такав рад није поучан за старешине везе, јер их не натерује да анализом својих одлука после сваке борбене ситуације извлаче потребне поуке за будући рад. А, што је најважније, овакав рад не даје довољно гаранције да је веза искористљива баш онако како је то у конкретној ситуацији било најцелисходније.

Руковођење везом у току борбе

У току борбе начелник везе треба, начелно, да се налази на КМ јединице, одакле стално прати ситуацију, тежећи да предузимањем одговарајућих мера обезбеди непрекидност веза. У том циљу он стално обавештава НШ и предлаже му мере за решење искрслих проблема. По потреби, он обавештава и начелнике осталих родова и отсека о мерама које су од интереса за њих. Начелник штаба је дужан да НВ даје податке неопходне за обезбеђење непрекидности ко-

мандовања, као например: време, место и начин увођења другог ешелона, место наредне осматрачнице (ПКМ) и њене потребе у погледу везе, правац и време премештања команданта на њу, премештање КМ, итд. Нарочито је важно да НВ правовремено буде обавештен о променама ситуације које захтевају измену плана дејства, а које траже и реорганизацију веза. Зато је потребан чешћи контакт НВ са НШ, па и са командантом. Начелници осталих родова треба правовремено да упознају НВ са својим евентуалним потребама и захтевима у погледу веза.

Обезбеђење непрекидности везе за време премештања КМ један је од најважнијих задатака у току борбе. Имајући увид о стању веза у току борбе, начелник веза ће често први осетити потребу правовременог премештања КМ (например: због издужавања правца везе, извршења потребног маневра средствима везе, итд.), о чему ће и обавештавати начелника штаба.

По мом мишљењу, један од разлога што се догађају пропусти у руковођењу везом јесте тај што се често вежбе на земљишту уз учешће јединица не изводе под реалним условима коришћења везе. Тако, например, на појединим вежбама старешине везе располажу знатно већим бројем средстава везе но што би то стварно било у рату. Затим, командни органи захтевају од старешина везе успостављање само оних веза које су потребне на тој вежби (не играју све потчињене јединице, нема суседа и сл.), док се друге везе не постављају. У таквим случајевима јединице везе и руководећи органи су у знатно повољнијем положају но што би били у рату, јер се тада не појављују никакви проблеми, како у обезбеђењу непрекидности везе, тако ни у погледу руковођења њоме. Зато се из таквих вежби не могу извучити потребне поуке и закључци. Стога би на свакој вежби са трупама и средствима везе, без обзира на број играјућих учесника, у сваком случају требало поставити реалне услове везе (у погледу врсте и количине средстава). А да би командни органи могли правилно руководити везом, они обавезно треба да знају: садржај и обим рада НВ, основне тактичко-техничке податке средстава везе у опреми својих јединица, начине организације везе различитим средствима и норме и могућности успостављања појединих врста везе. То ће им омогућити рационално и планско коришћење јединица везе и појединих врста и средстава везе.